

ЗАЈЕДНИЧКА ДЕКЛАРАЦИЈА

Заједнички консултативни одбор (ЗКО) је једно од тела које је настало на основу Споразума о стабилизацији и придруживању између Европске уније и Републике Србије. Овај одбор омогућава организацијама цивилног друштва обеју страна да надгледају напредак Републике Србије на путу ка Европској унији, и да дају препоруке које ће бити стављене на увид Влади Републике Србије и институцијама ЕУ. ЗКО схвата појам цивилног друштва као појам у који потпадају организације послодаваца, синдикати и друге организације од економских друштвених и грађанских интереса.

ЗКО има 18 чланова, по девет са сваке стране, који представљају Европски економско социјални комитет и цивилно друштво Републике Србије. У садашњем сазиву, одбором копредседавају **Ана Милићевић-Пезељ** чланица Европског економског и социјалног комитета и извршна секретарка Савеза самосталних синдиката Хрватске, и **Бошко Савковић**, генерални секретар Уније послодаваца Србије.

Чланови ЗКО разматрали су стање односа између Републике Србије и Европске уније као и рад који предстоји у преговорима Републике Србије за чланство у Европској унији. Разматрали су дигитализацију као алат за друштвено-економски развој и оценили учешће организација цивилног друштва у реформи јавне управе у Републици Србији. Поред тога, разматрали су питање успостављања повољног окружења за рад и положај цивилног друштва у Републици Србији.

1. Стање односа ЕУ и Србије и процеса приступања, укључујући ревидирану, нову методологију ЕУ интеграција

- 1.1 ЗКО напомиње да је од последњег састанка Србија отворила поглавље 4 о слободном кретању капитала, које доноси број отворених поглавља на 18 (од којих су два привремено затворена). ЗКО понавља свој позив на повећане напоре српских власти ка испуњавању мерила постављених за отварање и затварање поглавља, посебно привремених мерила у поглављима владавине права (поглавља 23 и 24) и политичких критеријума.
- 1.2 ЗКО позива нови Европски парламент и нову Европску комисију да наставе да подржавају политику проширења ЕУ и да кохерентно спроводе предлоге Комисије за јачање процеса приступања западног Балкана. У том погледу, чланови ЗКО поздрављају Комуникацију о унапређењу процеса приступања - веродостојна перспектива ЕУ за Западни Балкан од 5. фебруара 2020. године, која има за циљ потенцијалну оптимизацију процеса приступања.
- 1.3 ЗКО позива Европску комисију да даље развија модалитете и пружи темељит преглед своје ревидиране методологије како би земље кандидати и будући кандидати имали јасан и детаљан план свог будућег деловања. Такође поздравља намеру Европске комисије да развије и представи амбициозан и ефикасан план економског развоја и инвестиција за западни Балкан и позива Хрватску, која председава Саветом

ЕУ, да на Самиту ЕУ - Западни Балкан, који ће се одржати 7. маја 2020 године, инсистира на спремности и новом замаху ЕУ у процесу проширења.

- 1.4 ЗКО позива Европски парламент, Европску комисију, као и Европски Савет да боље размотре значај цивилног друштва, у тренутној и у ревидираној методологији приступања западног Балкана и ојачају његову улогу у праћењу приступног процеса и инсистирању на томе да власт буде одговорна за своје поступке, што на крају отвара пут ка демократском окружењу заснованом на суштинским европским вредностима а посебно владавини права. ЗКО поздравља чињеницу да Европска комисија у свом саопштењу „Побољшање процеса приступања - кредибилна перспектива ЕУ за Западни Балкан”, посебно помиње да би потенцијално прилагођавање финансирања ЕУ наниже уључивало и подршку цивилном друштву.
- 1.5 ЗКО позива државне органе Републике Србије да врло пажљиво анализирају импликације и могућности Комуникације и да дефинишу начине на које би нова методологија могла бити најкориснија и најефикаснија за српски пут ка интеграцији, као „преговарачки оквири за Србију и Црну Гору неће бити измењен, али предложене промене могу се прилагодити постојећим оквирима уз сагласност ове две земље”¹.
- 1.6 ЗСК позива државне органе Републике Србије и Европску комисију да обезбеде да све релевантне информације о процесу приступања, укључујући извештаје о спољној евалуацији и експертске анализе, буду јавно доступне на време, што ће омогућити грађанима Србије, новинарима, независним стручњацима и браниоцима људских права да учествују у демократском надзору реформских процеса Владе РС.

2. Ефекти економских и индустријских реформи на квалитет живота грађана

- 2.1 ЗКО позива кључне институције у Србији да буду транспарентније и ефикасније у приступу реформама, да више одговарају потребама грађана и да побољшају повољно пословно окружење у Србији, чинећи га атрактивнијим и повољнијим за пословање.
- 2.2 Чланови ЗКО примећују охрабрујуће трендове у неким недавним економским подацима који показују да су се кретања БДП-а у Србији повећала за 4%, да стопа инфлације опада, да је укупна индустријска производња у 2019. години порасла за 0,3% или да је привукла 37,3% више страних директних инвестиција.
- 2.3 Међутим, чланови ЗКО изражавају жаљење што пословно окружење у Србији још увек спутавају бројни изазови, укључујући скупи, непредвидиви и нетранспарентан систем фискалних намета, бирократију, отежан приступ финансијама, посебно за мала и средња предузећа, али и нелојална конкуренција државних предузећа као и корупција.
- 2.4 Чланови ЗКО са жаљењем примећују стагнацију Србије у најновијем Глобалном индексу перцепције корупције компаније Транспаренси интернешенел (Transparency International) за 2019. годину, где се Србија налази на 91. месту од 180 земаља и територија са индексом 39, истим као и годину дана раније, а први пут од 2006. године нашла се у доњем делу те листе. Такође ЗКО је израио забринутост због података које су представили званични извештаји Светске банке, да Србија годишње губи 750 милиона евра због корупције која је усађена у систем јавних набавки и позивају српске власти да предузму мере

за борбу против корупције, укључе актере цивилног друштва у своју акцију, и тиме створе боље пословно окружење.

- 2.5 ЗКО препоручује окретање алтернативној економској политици, праведнијој, социјалној и еколошки одрживој, са јавним расправама о реструктурирању и приватизацији, јавним набавкама и инвестицијама без коруптивних ризика, транспарентним буџетом, одговорном државом и рационално организованим развијеним јавним сектором. Регулаторна улога државе од кључне је важности за успостављање јасних транспарентних правила, укључујући робусно антимонополско законодавство и деполитизацију државне управе, посебно у погледу запошљавања новог особља.
- 2.6 ЗКО са жаљењем бележи податке СИЛЦ 2018, Анкета о приходима и условима живота (Survey on Income and Living Conditions – SILC), који извештавају да је стопа ризика од сиромаштва у Србији износила 24,3%, што Србију ставља у највишу стопу ризика у поређењу са земљама чланицама ЕУ. ЗКО позива на смањење неједнакости и сиромаштва, јер је удео добити још увек на капиталној страни, што подразумева стварање нових пореза и социјалних политика.
- 2.7 ЗКО позива на признавање принципа достојног рада, заснованог на уговорима, сигурности, као и пристојном и благовременом личном доходу, као што је описано у, на пример, Иницијативи за достојан рад Међународне организације рада (ИЛО). ЗКО препоручује српским властима да предузму неопходне мере како би својим грађанима обезбедиле достојне услове рада у здравом пословном окружењу без корупције и вишем нивоу законодавне заштите запослења (ЕПЛ) како би се решили кључни изазови српског тржишта рада, као што је континуирани тренд одлива мозгова и емиграције радне снаге. ЗКО позива државне органе Републике Србије да уложе додатне напоре како би се обезбедила родна равноправност.
- 2.8 Чланови ЗКО изражавају забринутост због неповољних утицаја економских и пословних реформи на посебно осетљиве групе становништва, међу којима су особе са инвалидитетом, жене, млади, националне мањине итд., и позивају националне власти у Србији да развију заштитне механизме како би се избегло њихово излагање даљој оскудици и паду у сиромаштво. ЗКО примећује низ позитивних мера предузетих у претходном периоду, али позива на даље напоре да се обезбеди боља социјална заштита и ублажи неповољан утицај реформи у погледу квалитета живота маргинализованих група друштва у Србији.
- 2.9 Чланови ЗКО позивају државне органе Републике Србије да се придржавају формалних захтева дефинисаних Законом о системима планирања, да спроводе редовне јавне консултације приликом припреме реформи и законских предлога, поступка који је посебно важан за предузећа, а посебно сектор МСП. ЗКО жали што подаци објављени у Регулаторном индексу Србије за 2017/2018, показују да 60% закона релевантних за пословање није прошло јавну расправу у 2017. години, 90% је донето по хитним процедурама и половина нацрта закона нису били доступни на веб локацијама релевантних министарстава.²
- 2.10 Поред тога, ЗКО жали што прегледи законодавства Србије у оквиру Стратегије регулаторне реформе и унапређења система управљања јавним политикама за период 2016-2020. Године, не узимају довољно у обзир стварне потребе на терену и оптерећења која МСП, а посебно микро предузећа морају да поднесу да би преживела у српском пословном окружењу.

- 2.11 Поред тога, ЗКО са жаљењем подсећа да је Савет за мала и средња предузећа, предузетништво и конкурентност, формиран 2015. године, углавном неактиван од почетка 2018. године. Међутим, ЗКО подржава активност Развојне агенције Србије (РАС) и њених регионалних развојних агенција у пружању информација, обуке, саветодавним услугама и менторством МСП сектору, као и промовисање предузетништва и сматра да такве иницијативе треба даље истраживати.
- 2.12 Свесни чињенице да је примена десет принципа Акта о малим предузећима (СБА)³ један од главних захтева поглавља 20 правне тековине ЕУ, ЗКО са жаљењем примећује забрињавајућу ситуацију за мало предузетништво у Србији, посебно у погледу фискалне политике, која је током протеклих година постала сложенија, непредвидљивија и оптерећујућа за српски МСП сектор. ЗКО позива државне органе Републике Србије да приликом израде или обнављања своје фискалне политике усвоје принцип „прво мисли на мало“ (Think Small First), како у погледу индиректног или директног опорезивања, тако и административног оптерећења и трошкова усклађивања пореза са српским предузећима. У том погледу, ЗКО такође подсећа да микро предузећа чине 96,2% свих предузећа у Србији, а ипак су најрањивија на последице тако тешког пословног окружења.
- 2.13 ЗКО подржава споразум са Међународном финансијском корпорацијом о примени Пројекта унапређења пословног окружења до 2021. године, али позива државне органе Републике Србије да организују свеобухватне јавне консултације и укључе цивилно друштво, укључујући и социјалне партнере, у одговарајућу израду како споразума тако и његово спровођење. Тек тада се циљеви могу правилно и адекватно постићи, укључујући смањење административних поступака анализом 1750 административних поступака, повезаних са пословањем и давањем предлога за њихово поједностављење, оптимизацију или укидање.
- 2.14 ЗКО подржава извештај Комисије о СБА за 2019. Годину, да Србија треба да почне систематски да оцењује своје интервенције у оквиру Стратегије развоја МСП, укључујући процене утицаја различитих политика да би утврдила да ли су МСП несразмерно погођена или су у неповољнијем положају у поређењу са средњим и великим предузећима.
- 2.15 ЗКО позива Европску комисију и државне органе Републике Србије да искористе максималан потенцијал програма ЕУ којима је Србија придружена, укључујући КОСМЕ или Хоризонт 2020, са циљем да помогну малим и средњим предузећима да напредују и допринесу конкурентности земље.
- 2.16 ЗКО позива Европску комисију и државне органе Републике Србије да искористе максималан потенцијал ЕУ програма, којима је Србија придружена, укључујући КОСМЕ и Хоризонт 2020, са циљем да помогну малим и средњим предузећима да напредују и допринесу конкурентности земље.
- 2.17 ЗКО указује на потребу да Србија своју енергетску политику усклади са правним тековинама ЕУ, као и са важним европским политикама попут Европског зеленог договора, с циљем побољшања квалитета живота свих грађана. У том погледу, ЗКО позива Европску комисију и Европски парламент, као и државне органе Републике Србије да узму у обзир специфични српски контекст, идентификују његове специфичне изазове као и могућности, а затим обезбеде одговарајућу подршку, укључујући финансирање, за „озелењавање“ српске привреде.

- 2.18 ЗКО подстиче државне органе Републике Србије, у складу са препорукама Заштитника грађана Републике Србије (Омбудсмана), да предузму хитне мере за решавање проблема прекомерног загађења ваздуха које је утицало на велики број градова и општина у Србији, али и загађења воде и земљишта. Такође треба размишљати и о дугорочним мерама које треба предузети за бољи живот грађана решавањем главних узрока загађења, укључујући прекомерну употребу кућних пећи и фосилних горива за грејање, велики број застарелих моторних возила, сагоревање некавалитетног лигнита, неефикасна потрошња енергије, неефикасне технологије за сагоревање фосилних горива, неадекватно одржавање индустријских објеката, претерана употреба пестицида, неефикасно управљање отпадом итд.
- 2.19 ЗКО најоштрије осуђује испитивања и притисак на грађане који манифестују и подносе петиције против инсталација малих хидроелектрана које иду директно против права и слобода грађана и позива српске власти не само да дозволе, већ и да подстакну слободно изражавање и мишљење у свим поменутиим регионима, како би се пронашла прихватљивија и зеленија решења за бољи квалитет живота свих грађана.
- 2.20 Чланови ЗКО препоручују европским институцијама и државним органима Републике Србије да се фокусирају на бољу повезаност региона, имајући у виду могућности вишедимензионалне зелене повезаности у свим њеним облицима, укључујући транспортну, енергетску, дигиталну, економску као и повезаност између људи.
- 2.21 ЗКО још једном истиче улогу социјалних партнера у дигиталној трансформацији и позива српске власти да се укључе на ефикаснији начин, укључујући колективне уговоре, у процесу доношења јавних политика. ЗКО наглашава да ће социјални дијалог бити од пресудног значаја у напорима да се ублаже ефекти дигиталне револуције на будућност рада и радне односе. ЗКО још једном позива државне органе Републике Србије да постепено прилагођавају своје радно и социјално законодавство, у тесној сарадњи са социјалним партнерима, према дигитализованом друштву.
- 2.22 ЗКО подстиче српске власти, да уз снажну подршку ЕУ, истраже могућности коришћења богатог потенцијала природних ресурса Србије, њеног биодиверзитета и могућих алтернативних приступа, укључујући циркуларну и социјалну економију, управљање отпадом и интегрисање циљева одрживог развоја, како би се подстакло свеукупни раст и запосленост.

3. Преглед стања цивилног друштва у Србији и владавине права

- 3.1 ЗКО подсећа да су владавина права и слобода изражавања основне вредности на којима се темељи ЕУ, у средишту процеса проширења и процеса стабилизације и придруживања. Напредак у овој теми је од суштинског значаја и треба да одреди брзину процеса приступних преговора. ЗКО стога изражава задовољство што повереник одговоран за политику проширења наглашава важност испитивања надлежности кандидата за веродостојно унапређење владавине закона и основних права и ставља посебан акценат на кластер основних демократских начела у ревидираној методологији проширења.
- 3.2 Чланови ЗКО државне органе Републике Србије власти да у потпуности узму у обзир препоруке Европске комисије о ревидираном акционом плану за поглавље 23, које одговарају примедбама српског цивилног друштва, укључујући неопходност прецизирања и усаглашавања активности на усвајању правног или стратешког оквира, тако да се њихови ефекти могу благовремено проценити; прецизирати дефиниције тела која ће их спроводити; урадити потребне процене буџета; дати

коментаре на избрисане активности јер њихово уклањање није доказ да су оне спроведене ефикасно итд. Од највеће је важности радити на даљем развијању и разјашњењу принципа функционисања механизма за укључивање цивилног друштва у горе наведене активности.

- 3.3 Чланови ЗКО још једном истичу да снажно захтевају пуно поштовање независности судства и других институција које су одговорне за одржавање владавине права, борбу против корупције и поштовање основних људских права. На основу великог броја досадашњих нацрта верзија амандмана на Устав, они изражавају забринутост да амандмани неће створити услове за независно судство, укључујући и потребу за преносом буџетских надлежности на правосудје. ЗКО наглашава да би уставни амандмани требало да омогуће регрутовање и каријеру у судству засновану на заслугама, те би стога институција задужена за именовање, унапређивање, обуку, организовање и дисциплиновање судија требала бити независна и ефикасна, састављена од чланова без политичких импликација, укључујући ту и законодавну и извршну власт.
- 3.4 Да би промена била достижна, ЗКО препоручује институцијама ЕУ да анализирају могућности израде Прибрових препорука за све земље западног Балкана, укључујући и Србију, пружајући неутралну и објективну идентификацију стварних изазова српских демократских институција и независно анализирајући механизме који угрожавају демократију и доводе до ангажовања јавних институција у политичке сврхе.
- 3.5 Чланови ЗКО осврнули су се на становиште Европског економског и социјалног комитета (ЕЕСЦ), где је у њиховим мишљењу и извештајима Сталне студијске групе о основним правима и владавини права, наглашено да је важно успоставити нови механизам годишњег извештавања о владавини права и основама која би обавезивала све државе чланице ЕУ да заштите владавину права и њених основних начела, уз одговарајући начин финансирања у новом буџету ЕУ. ЗКО је нагласио да само својим доследним унутрашњим акцијама које се баве изазовима унутар ЕУ и њених држава чланица, ЕУ може да делује као кредибилан и одлучан промотер владавине права у преговорима Србије о приступању ЕУ.
- 3.6 ЗКО подсећа да је забрињавајућа ситуација у контексту Србије резултирала следећим;
- последња два извештаја Европске комисије о Србији изражавају „озбиљну забринутост“; због недостатка напретка у слободи изражавања;
  - у свом извештају, Фридом Хаус (Freedom House, FH) је Србију из „слободне“ означио као „делимично слободну“ земљу, а као разлоге за то наведени су услови под којим се спроводе избори, медијску репресију и акумулација извршних овлашћења председника државе;
  - Невладина организација CIVICUS смањила је рејтинг Србије из категорије земаља у којима су основне слободе сужене у категорију земаља у којима су основне слободе и грађански простор опструирани. Истраживање које је рађено по методологији CIVICUS Монитор, која подразумева праћење стања грађанских слобода у свим државама света, смањило је грађански простор Србије из категорије земаља у којима су основне слободе и грађански простор сужени (64,39 рејтинг) на категорију земаља у којима су основне слободе ометане (60,39 рејтинг);

- Србија је од 2014. године пала за 36 места на Светском индексу слободe штампе Репортера без граница. У 2020. години налази се на 93. позицији. Иза ње су у региону сада само Црна Гора (105) и Бугарска (111).

- 3.7 ЗКО позива европске, као и државне органе Републике Србије, да узму у обзир и реагују у складу с тим на недавно објављени извештај Хјуман рајтс воча (Human Rights Watch – HRW) у којем се наводи да је напредак у побољшању и заштити људских права у Србији у 2019. години једва видљив, и како је за процесуирање ратних злочина на домаћим судовима недостајала политичка воља. Специјална канцеларија у Хагу за процесуирање ратних злочина почињених између 1998. и 1999. године током 2019. позвала је три осумњичена на испитивање, али није подигнута ниједна оптужница до закључка извештаја, додаје се. Указује се да је систем азила и даље мањкав, уз тешкоће које тражиоци азила имају приликом приступа процедурама, ниске стопе признавања у поређењу с просеком ЕУ, као и дуга одлагања у доношењу одлука. Наводи се да су новинари изложени претњама и застрашивањем и да суђења за злочине против новинара споро напредују. Провладини медији често спроводе кампање блаћења независних медијских кућа и новинара, док је медијски плурализам угрожен чињеницом да је већина медија блиска владајућој партији. Такође се изражава забринутост за права особа с инвалидитетом, наводећи да је хиљаде одраслих особа и деце с инвалидитетом и даље у установама широм Србије, да влада није усвојила план деинституционализације који би омогућио да се особе с инвалидитетом преместе из установа у живот у заједници.
- 3.8 ЗКО поздравља усвајање нове Стратегије за развој система јавног информисања у Србији (Медијска стратегија), јер је резултат инклузивног напора различитих актера, укључујући Владу, професионална удружења и организације цивилног друштва. ЗКО позива државне органе Републике Србије да осигурају адекватну примену Стратегије укључивањем свих заинтересованих страна, укључујући и цивилно друштво, а све у циљу започињања првог корака ка здравијем медијском окружењу.
- 3.9 Чланови ЗКО позивају се на стварну и потпуну примену нове медијске стратегије, кључне за њен успех и одрживост, укључујући неопходну реформу Регулаторног тела за електронске медије (РЕМ). Ово би могао бити први корак ка непристрасним информацијама као и јачању крхког и минималистичког плурализма медија и борбом против говора мржње и дискриминаторне терминологије. ЗКО позива државне органе Републике Србије да не понављају грешке у спровођењу претходне Медијске стратегије за 2011. годину, чији су многи аспекти накнадно игнорисани (на пример, захтев да се укине државна контрола медија).
- 3.10 ЗКО изражава своје разочарање што се, упркос усвајању нове Медијске стратегије, ситуација у вези са слободом медија није значајно променила. Све и даље указује на знаке заробљене државе и заробљених медија. Чини се да још увек нема стварног напретка у репресији над независним медијима, као што се може показати у недавним примерима са којима се суочава независни медиј Н1, који је суочен са низом потешкоћа и притисака. Медијска стратегија дефинише развој медија у Србији, а у њој су одређени сви будући кораци које власти намеравају да предузму како би се побољшало стање у медијској сфери.
- 3.11 ЗКО жали због чињенице да би тренутна ситуација могла утицати и довести до бојкота предстојећих избора, угрожавајући њихов легитимитет. Изражавамо жаљење што међустранички дијалог, уз посредовање представника Европског парламента у децембру 2019. године, није резултирао правим међусобним разумевањем у погледу побољшања изборних услова у Србији, што би даље омогућило стварни плурализам странака потребан за одржавање поштених демократских избора.

- 3.12 ЗКО такође изражава жаљење што су се државни органи Републике Србије одлучили за промену цензуса у изборном систему три месеца пре одржавања избора, без јавних консултација на ту тему и противно Кодексу добре праксе у изборима Венецијанске комисије Савета Европе, који наводи да у години у којој се одржавају избори не би требало вршити веће промене изборних правила. Даље, ЗКО такође позива на снажну међународну посматрачку мисију, укључујући представнике организованог цивилног друштва, која ће надгледати предстојеће изборе.
- 3.13 Чланови ЗКО забринути су због тренда злоупотребе јавних функција од стране представника извршне власти током изборних кампања у Србији и недостатка реакције надлежних државних институција. Позива се на хитно спровођење препорука Канцеларије за демократске институције и људска права („ODIHR”) Европске комисије и домаћих организација цивилног друштва, укључујући реформу Пословника, о побољшању правног оквира за спровођење избора и изборних кампања.
- 3.14 Чланови ЗКО позивају државне органе Републике Србије да правилно примене Закон о спречавању корупције на начин да се не смањи постојећи ниво заштите, укључујући адекватне реакције на политизоване номинације јавних функционера или неоправдано финансирање кампања. ЗКО наглашава да улогу Агенције за борбу против корупције, као кључне институције за ефикаснију борбу против корупције, треба ојачати не само на папиру, чинећи је потпуно независном у погледу номинација њених чланова и доделити јој још снажнији мандат када је у питању идентификовање и спречавање корупције. Такође, ЗКО позива државне органе Републике Србије да сарађују и одговоре на извештаје и упутства Агенције како је предвиђено законом и жале због кратких рокова Агенцији чинећи немогућим потенцијалну интервенцију у могућим злоупотребама на изборима.
- 3.15 У вези са нацртом предложених измена и допуна Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја, ЗКО тражи од Владе Републике Србије да грађанима омогући бесплатан приступ информацијама, без непотребних ограничења (у смислу означавања података тајним или ограничавања њиховог приступа по питању државних предузећа, Управи за трезор и Народној банци Србије, а у складу са законом).
- 3.16 Чланови ЗКО понављају свој захтев државним органима Републике Србије да имају на уму важност улоге српског омбудсмана и спроводе његове препоруке, уз даље укључивање представника локалног цивилног друштва.

4. Успостављање повољног грађанског простора и стање у ком се налази грађански и социјални дијалог у Републици Србији

- 4.1 ЗКО наглашава да се једна од најважнијих обавеза земље кандидата односи на омогућавање окружења за организације цивилног друштва да учествују у неопходним реформама, и то не само у процесима који се односе на преговоре, већ и у свим процесима доношења одлука на свим нивоима власти.
- 4.2 Па ипак, ЗКО подсећа да, иако је до 2020. године Србија требала да усвоји и примени своју другу Националну стратегију за подстицајно окружење за развој цивилног друштва у Републици Србији, чак ни први нацрт за период 2015-2019. није дат на усвајање. Чланови ЗКО понављају своје препоруке у вези са предстојећом потребом да се усвоји Национална стратегија за подстицајно окружење за организације цивилног друштва и пратећи акциони план, у циљу побољшања у погледу слободе удруживања и слободе окупљања, волонтирања, добротворног развоја и јавног финансирања организација цивилног друштва.

- 4.3 ЗКО дели оцену Европске комисије у годишњем извештају Република Србија 2019., да није постигнут напредак у успостављању повољног окружења за развој и финансирање цивилног друштва и да су потребни даљи напори како би се осигурала систематска сарадња између Владе Републике Србије и цивилног друштва. ЗКО сматра да континуирана честа употреба хитне процедуре за усвајање закона ограничава ефикасно укључивање цивилног друштва и чак може бити контрапродуктивна и недемократска ако се користи као „уређење прозора“ у приступу одозго према доле који власти често практикују. ЗКО позива на дужи временски период за јавне консултације и њихово боље разматрање и праћење коментара на нацрте закона. Штавише, ЗКО позива на даље мере за смањење употребе хитних поступака и још једном позива Владу Републике Србије да разјасни своје услове. Након усвајања, примена мора бити на одговарајући начин праћена и оцењивана, уз снажно учешће цивилног друштва.
- 4.4 ЗКО позива државне органе Републике Србије да осигурају пуну примену права и слобода грађана на мирно окупљање, на објективну ревизију изнетих захтева, као и хитне мере за обезбеђивање међународних стандарда заштите слобода медија и права на слободу информисања.
- 4.5 ЗКО подржава активност Платформу Три слободе од стране представника 20 организација цивилног друштва за заштиту грађанског простора у Србији и слободе удруживања, окупљања и информисања, и осуђује пријављене инциденте повезане са медијском мрежом Н1, као и на недавне реакције председника Српске радикалне странке и на друге покушаје гушења слободе медија и слободе удруживања. ЗКО са жаљењем прима на знање податке са листе CIVICUS Монитор, наводећи да је од марта до децембра 2019. било више од 130 пријављених случајева кршења слободе удруживања, окупљања и изражавања. ЗКО позива органе Републике Србије да реагују у складу са тим, односно у складу са Уставом и законима Републике Србије, како би заштитили угрожене слободе и створили услове за несметано учешће грађана у јавном сектору кроз развој цивилног друштва.
- 4.6 ЗКО изражава забринутост у погледу недавно усвојеног Закона о заштити података о личности, због тога што овај пропис не обезбеђује Водич за његову примену. Овим прописом уведен је и одређени број неоправданих изузетака у вези са заштитом прикупљених података од стране институција које су надлежне за сигурност грађана, као и података које прикупљају безбедносне институције и занемарује акутне проблеме, као што су видео надзор и обрада биометријских података. ЗКО осуђује неодговорно баратање приватним подацима грађана од стране јавних институција, и неовлашћено цурење осетљивих личних података грађана, организација цивилног друштва, медија и синдикалних активиста који су скренули пажњу на овај проблем.
- 4.7 Чланови ЗКО истичу потребу за раним укључивањем социјалних партнера у израду закона са ресорним министарствима, што омогућава квалитетнију дискусију у оквиру Социјалног и економског савета (СЕС). Препоруке и мишљења СЕС-а требало би да укључују и мишљења која се не слажу са већинским ставом како би се омогућило члановима који су гласали против или били уздржани да изразе своје ставове релевантним доносиоцима одлука. ЗКО тражи да предлози закона о којима расправља СЕС буду праћени препорукама и мишљењима СЕС-а када се подносе парламенту.
- 4.8 Чланови ЗКО позивају државне органе Републике Србије да воде истински, а не само формални, трипартитни социјални дијалог у оквиру СЕС-а, да консултују Националну Стратегију за стварање подстицајног окружења за развој цивилног друштва у Републици Србији и друге релевантне платформе цивилног друштва на свеобухватнији и систематичнији начин у свим фазама и у свим релевантним поглављима преговора о приступању ЕУ.

4.9 ЗКО налаже својим копредседницима да ову заједничку декларацију проследи Савету за стабилизацију и придруживање између Европске уније и Србије, Парламентарном одбору за стабилизацију и придруживање ЕУ-Србија (ПОСП), Европској служби за спољне послове (ЕЕАС), Европској комисији и Влади Републике Србије.

* * *

Следећи састанак ЗКО одржаће се у Београду у другом семестру 2020. године.

Брисел, 30. марта 2020